

TEMEL EĞİTİM ÖĞRETMEN ADAYLARININ DRAMAYA İLİŞKİN METAFORLARI*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönül ONUR SEZER¹, Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN²

* Bu çalışmanın özeti 30 Ekim-2 Kasım 2019 tarihleri arasında düzenlenen 1. Uluslararası Oyun Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

1 Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fak. Temel Eğitim Böl. Sınıf Eğitimi ABD, gonulonur@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0551-7741.

2 Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fak. Temel Eğitim Böl. Okul Öncesi Eğitimi ABD, pinarbag@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8258-2539.

Geliş Tarihi: 20.02.2020 Kabul Tarihi: 22.11.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.691912

Öz: Bu araştırmanın amacı metaforlar aracılığıyla temel eğitim öğretmen adaylarının dramaya ilişkin algılarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi eğitimi ve sınıf eğitimi öğretmen adaylarının dramanın hangi bileşenini veya özelliğini ön plana çıkardığı ürettikleri metaforlar yoluyla incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde öğretmenlik eğitimleri sürecinde drama eğitimi almış olan 57 okul öncesi eğitimi ve 50 sınıf eğitimi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmen adaylarına “Drama, dramada öğretmen, dramada çocuk/öğrenci, dramada aksesuar/materyal, dramada planlama, dramada oyun gibidir, Çünkü.....” soruları sorulmuş ve adaylardan cevap vermeleri istenmiştir. **Öğretmen adaylarının** ürettikleri metaforlar incelenerek kategorileştirilmiş ve kategoriler yüzde ve frekanslar halinde verilmiştir. Bu bağlamda drama kavramına yönelik 46, dramada öğretmen kavramına yönelik 47, dramada çocuk/öğrenci kavramına yönelik 60, dramada aksesuar/materyal kavramına yönelik 62, dramada planlama kavramına yönelik 72, dramada oyun kavramına yönelik ise 73 metafor tespit edilmiştir. Metafor verileri incelendiğinde olumlu ifadelerin oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Temel eğitim, drama, sınıf eğitimi, okul öncesi eğitimi, metafor.

METAPHORS OF BASIC EDUCATION TEACHER CANDIDATES ABOUT DRAMA

Abstract:

The aim of this research is to determine the basic education teacher candidates' perceptions of drama through metaphors. For this purpose, it is examined through the metaphors that pre-school and primary teacher candidates produce, which component or feature of the drama brought to the fore. The phenomenological pattern, one of the qualitative research patterns, was used in the research. The study group of the research consists of 57 pre-school and 50 primary school teacher candidates who have received drama education during their teacher education at a public university. In the research, teacher candidates were asked the questions such as "Drama, teacher in drama, child / student in drama, accessory / material in drama, planning in drama, game in drama is like..... Because" were asked to answer. The metaphors produced by the teacher candidates were categorized by analyzing them and the categories were given as percentages and frequencies. In this context, it was produced that 46 metaphors for the concept of drama, 47 for the concept of teacher in drama, 60 for the concept of child / student in drama, 62 for the concept of accessory / material in drama, 72 for the concept of planning in drama and 73 for the concept of play in drama. When the metaphors are examined, it is seen that positive expressions are used in general.

Keywords: Basic education, drama, primary school education, preschool education, metaphor.

Giriş

Bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yapılarıyla dengeli ve bir bütün olarak ilerlemelerini ve yetişmelerini amaçlayan eğitim, insanın yaşadığı çevreyle iletişim kurmasını ve uyumlu bir birey olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca bireyin gelişen ve değişen teknolojik ilerlemelere ayak uydurabilmesinde, gereksinimlerini karşılayacak olanakların ve uygun ortamların sağlanmasında eğitimin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu kapsamda bir alan ve öğretim yöntemi olan dramaya önemli görevler düşmektedir. Eğitimde drama uygulamaları ile hiçbir çocuk geride kalmayacak ve onlara eşit katılım imkânı sağlanacaktır (Adıgüzel, 2010; Oğuz, 2019).

Drama, bireylerin bir grup çalışmasında; rol oynama, doğaçlama gibi tiyatro tekniklerinden yararlanarak bir yaşantı, olay, fikir, kavram ya da davranışı yeniden yapılandırma yoluyla duygu, gözlem, yaşantı ve deneyimlerin gözden geçirildiği süreçler

olarak tanımlanmaktadır (San, 1993). Drama ile ilgili olan bütün tanımların içerisinde katılımcılara, belirli bir mekân içerisinde yer alan aksesuar ve materyallere, belirli bir ders içeriğine ve bu süreci yönlendiren drama öğretmenine ihtiyaç vardır (Adıgüzel, 2013; Karadağ & Çalışkan, 2006). Ayrıca çocukların öğrenmesi için en etkili yol oyundur. Drama da “oyunu” bir süreç olarak ifade edilebileceğinden, çocukların etkili öğrenmesinde drama önemli bir yöntemdir (Fleming, 2017; Furman, 2000; Heathcote & Wagner, 1990; San, 1993).

Okul Öncesi Eğitimi ve Sınıf Eğitimi Lisans Programlarında yer alan derslerden biri “Drama” dersidir. Drama dersi kapsamında içerik okul öncesi ve ilkökul çocuklarına yönelik olarak farklılaşsa da öğretmen adaylarının dramanın temel özelliklerini açıklayabilmesi beklenmektedir. Bu ders içerisinde öğretmen adaylarının dramanın tanımını, yapısını bilmesi ve uygulama aşamaları ile özel teknikleri uygulayabilmesi hedeflenmektedir. Öğrencilerin duygularını ya da olayları yansıtmaları için yapılan bir etkinlik olan drama yöntemi ile öğrenciler sadece rol oynamamakta, aynı zamanda yorum da yapmaktadırlar. Temel eğitimde öğretmenlerin drama uygulamalarını gerçekleştirebilmeleri için gerekli bilgi ve beceriyle donanmış olmaları gerekmektedir. Yöntem olarak drama ele alındığında; öğrenme ve öğretme eylemlerinin gerçekleşebilmesi için öğrenenin ve öğretmenin dramaya yönelik algıları önemlidir. Ayrıca öğretmen adaylarının da dramaya ilişkin algılarının mesleki yaşamlarını, becerilerini ve sınıfta uyguladıkları drama etkinliklerinin kalitesini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu önemden yola çıkarak bu çalışmada drama dersi ele alındığında; öğrenen konumunda olan öğretmen adaylarının öğreten konumunda olacakları düşünüldüğünde öğretmen adaylarının dramaya yönelik algılarının metaforlar yardımıyla tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının dramanın hangi bileşenini veya özelliğini ön plana çıkardığı ürettikleri metaforlar yoluyla incelenmiştir.

Metafor, bireylerin dünyayı nasıl algıladığını benzetmeler aracılığıyla gösteren bir düşünme şekli ve olgu ya da nesnelere başka olgu ya da nesnelere açıklama şekli olarak ifade edilebilir (Eraslan, 2011; Hansen, 2004; Morgan, 1998). Bireylerin metaforlar aracılığıyla tanımladıkları nesnelere ya da olgular onların davranış ve düşünce biçimleri üzerinde etkili olmaktadır (Ferreira, Smith ve Bosworth, 2001). Alanyazın incelendiğinde; Türkiye’de öğretmen adaylarının dramaya yönelik algılarını metaforlar yoluyla belirlemeye çalışan çeşitli araştırmalar olduğu görülmektedir (Adıgüzel, 2009; Çoban ve Çeçen, 2013; Gündoğan ve Ergenekon, 2018; Kalyon ve Aksoy, 2017; Taş, 2013; Yüksel, Akyol ve Şahin, 2016; Yüksel, Akyol ve Şenol, 2019). Bu çalışmaların daha çok Türkçe, sınıf ve okul öncesi öğretmeni adaylarının dramaya yönelik metaforik algılarını belirlemeyi amaçladığı belirlenmiştir. Ancak dramanın öğelerinin metaforlar yoluyla incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma drama dersini alan sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının drama ve dramanın öğelerine yönelik metaforik algılarını belirlemesi açısından önemlidir.

Yöntem

Bu çalışmada, Temel Eğitim öğretmen adaylarının drama ve dramanın öğelerine ilişkin metaforlarının incelenmesine yönelik olarak nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Bu desende, farkında olunan ancak ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan olgular ele alınmakta ve bireylerin kendi bakış açılarıyla algılarının ve deneyimlerinin belirlenmesi yoluna gidilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2006; Saban ve Ersoy, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde öğrenim gören Okul Öncesi Eğitimi ve Sınıf Eğitimi programlarında zorunlu ders olan drama dersini almış 57 Okul Öncesi Eğitimi ve 50 Sınıf Eğitimi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu araştırma kapsamına alınan öğretmen adayları ile zorunlu ders olan drama dersi kapsamında temel kavramlar, dramanın öğeleri, bileşenleri, dramada öğretmenin rolü, süreci planlama gibi kavramlar çalışılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Ölçüt örnekleme de örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır. (Büyüköztürk, 2018). Dolayısıyla araştırmanın çalışma grubu dramaya ilişkin kavramları ders kapsamında işlediği için ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarından bazıları drama ve dramanın öğelerine ilişkin kimi soruyu boş bıraktığı için bu sorulara ilişkin tablolarda boş olarak yer almışlardır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada temel eğitim öğretmen adaylarının dramaya ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla incelenmiştir. Bu çalışmada benimsendiği gibi metaforlarla ilgili bazı çalışmalarda, önceden seçilmiş metaforun kullanılması yoluna gidilmiştir (Carlson, 2001; Saban, 2003). Ayrıca metaforların seçimi ile ilgili olarak üç öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Bireyler aynı mecaza farklı anlamlar yükleyebilmekte ve “niçin” sorusuna verilen cevaplar ile bu anlamların hangi amaçla kullanıldığı belirlenebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu amaçla temel eğitim öğretmen adaylarına “Drama, dramada öğretmen, dramada çocuk/öğrenci, dramada aksesuar/materyal, dramada planlama, dramada oyun gibidir, Çünkü.....” soruları ayrı ayrı sorulmuş ve adaylardan cevap vermeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Verilerin analizi dört aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada öğretmen adaylarının drama ve dramanın öğelerine yönelik olarak belirttikleri

metaforlar belirlenmiş, ikinci aşamada bu metaforlar sınıflandırılmış, üçüncü aşamada kategorilendirilmiş, son aşamada da geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Metaforların belirlenmesi sürecinde öğretmen adaylarının drama ve dramanın öğelerine ilişkin belirgin ifadeler kullanmasına ve metaforla ilişki kurabilmesine önem verilmiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması kapsamında da, öğretmen adaylarının belirttikleri metafor iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş ve Miles ve Huberman'ın (1994) Güvenirlik= Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş ayrılığı formülü ile hesaplanmış ve .90 olarak belirlenmiştir. Belirtilen metaforlardan bazıları bir öğretmen adayı tarafından bazıları ise birden fazla öğretmen adayı tarafından ifade edilmiş ve birden fazla öğretmen adayı tarafından belirtilenler aynı kategoride yer almıştır. Bu bağlamda drama kavramına yönelik 46, dramada öğretmen kavramına yönelik 47, dramada çocuk/öğrenci kavramına yönelik 60, dramada aksesuar/materyal kavramına yönelik 62, dramada planlama kavramına yönelik 72, dramada oyun kavramına yönelik ise 73 metafor tespit edilmiştir. Tespit edilen metaforlar tablolar frekanslar yoluyla verilmiştir. Ayrıca daha ayrıntılı analiz yapmak amacıyla öğretmen adaylarına kodlar (SE4: 4 nolu Sınıf Eğitimi Erkek Öğretmen Adayı, OK10: 10 nolu Okul Öncesi Eğitimi Kız Öğretmen Adayı) verilmiş ve öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Drama Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Oyun (19), hayat (7), hayal dünyası (2), gökkuşağı (2), ders (1), çocuk (1), insan (1), ruh kazandırmak (1), ayna (1), yaratıcılık (1), stres aracı (1), öğretmen (1), hayal bahçesi (1), çiçek (1), karşı cinse açılmak (1), dünya (1), düşünce (1), kitap (1), farklı kişilikler (1), terapi (1), kendini bulmak (1), iletişim (1), enerji (1), tiyatro (1), deneyim (1), spor (1), özgürlük (1), içindeki cevheri göstermek (1), çikolata (1), simülasyon (1), boş (1)	56	30
Sınıf Öğretmenliği	Hayat (21), tiyatro (8), oyun (4), ayna (2), su (1), maske (1), insan (1), nabız (1), papatya (1), yöntem (1), yemek (1), hayal (1), yosun (1), ağaç (1), yaratıcılık (1), dünya (1),	47	16

Tablo 1 incelendiğinde drama kavramına ilişkin olarak Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının 16 (f=47) ve Okul Öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının 30 (f=56) metafor oluşturdukları görülmektedir. Metaforlar incelendiğinde hayat, oyun,

insan, ayna, tiyatro, yaratıcılık metaforlarının ortak olarak yazıldığı tespit edilmiştir. Hayat metaforu her iki gruptaki öğretmen adayları tarafından en fazla oluşturulan metafor iken bunu oyun metaforu izlemektedir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Dramada Öğretmen Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Rehber/ yol gösterici (18), lider (11), yönetmen (4), pusula (3), kitap (2), koro şefi (2), fidan (1), yağmur (1), müdür (1), levha (1), başrol (1), eğitici (1), lamba (1), navigasyon (1), ayna (1), kaptan (1), arkadaş (1), ilham (1), araştırmacı (1), hakem (1), rüzgar (1), harita (1), sihirli değnek (1)	57	24
Sınıf Öğretmenliği	Yönetmen (9), rehber/ yol gösterici (7), oyun kurucu (4), güneş (2), levha (2), ışık (2), seyirci (2), ağaç (2), rol model (1), çeşme (1), gözlemci (1), mum (1), öğrenci (1), koro şefi (1), beyin (1), heykeltraş (1), ocak (1), arkadaş (1), patron (1), çömlekçi (1), deniz feneri (1), bilgi kutusu (1)	44	23

Tablo 2 incelendiğinde dramada öğretmen kavramına ilişkin olarak Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının 23 (f=44), ve Okul öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının 24 (f=57) metafor oluşturdukları görülmektedir. Metaforlar incelendiğinde Rehber/yol gösterici, yönetmen, koro şefi metaforlarının ortak olarak yazıldığı tespit edilmiştir. Rehber/yol gösterici metaforu öğretmen adayları tarafından en fazla oluşturulan metafor iken bunu yönetmen metaforu izlemektedir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarna Göre Dramada Çocuk/Öğrenci Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Oyuncu (12), hamur (9),Çiçek (3), oyuncak (2), eğitilen kişi (1), ağaç (1), fidan (1), çilek (1), renk (1), her şeye yatkın obje (1), kil (1), gökkuşağı (1), beyin (1), herşey (1), hayal (1), boş bir levha (1), kalıp (1), fabrika (1), vücudumuzun derisi (1), kalbimiz (1), yüz ifadeleri (1), piyon (1), rehber (1), tohum (1), rengarenk bir sır küpü (1), kaşif (1), uçurtma (1), aç bir kurt (1), yaprak (1), işçi (1), dünya (1), yolcu (1), boş (1)	54	31
Sınıf Öğretmenliği	Oyuncu (11), hamur (3), duygu (2), su (2), stajyer öğretmen (1), şair (1), ayçiçeği (1), fidan (1), yönetici (1), kaptan (1), hayal (1), araba farı görmüş tavşan (1), boş bardak (1), her duruma hazır kişi (1), bebek (1), uzuvlarımızdan biri (1), merdiven (1), yolcu (1), düşünce kutusu (1), iskelet (1), senarist (1), çiçek (1), tuzsuz yemek (1), yemeğin ana maddesi (1), tüm insanlar (1), yönetmen (1), neşe (1), yıldız (1), yaprak (1)	44	29

Dramada öğrenci kavramına ilişkin olarak Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının 29 (f=44), ve Okul öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının 31 (f=54) metafor oluşturdukları görülmektedir. Metaforlar incelendiğinde oyuncu, hamur, çiçek ve hayal metaforlarının iki anabilim dalı tarafından ortak olarak yazıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Dramada Aksesuar/Materyal Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Yardımcı (7), su (3), mum (3), destekleyici (3), oyuncak (3), yemeğin baharatı (3), renk (2), süs (1), balon (1), pastanın süsü (2), araç (2), kurtarıcı (2), dünya (1), ilaç (1), puzzle (1), durumu yansıtan unsur (1), makyaj (1), bütün (1), gökkuşağı (1), oksijen (1), ana madde (1), öğretmen (1), elmanın iki yarısı (1), yayın akışı (1), vücudumuzun bir parçası (1), eğlence (1), oyun zarı (1), iş ortağı (1), gereklilik (1), boya kalemleri (1), yemekten sonraki tatlı (1), figüran (1), tiyatro dekoru (1), oyunun bir parçası (1), güzellik (1), ev (1), ana kaynak (1)	56	36
Sınıf Öğretmenliği	Tiyatro dekoru (4), destekleyici (4), yemeğin baharatı (4), kıyafet (3), takı (2), su (2), sınırsız (2), gökkuşağı (1), makyaj (1), çöp konteynırı (1), çiçek (1), oyuncak (1), boya kalemleri (1), saksı (1), el-kol (1), şeker (1), can simidi (1), hayal gücü (1), çiçeği olmayan bitki (1), yardımcı fikir (1), derimiz (1), estetik (1), hava (1), evin perdesi (1), dünya (1), yaşamın kendisi (1), boş (5)	45	26

Tablo 4 incelendiğinde dramada aksesuar/materyal kavramına ilişkin olarak Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının 26 (f=45) ve Okulöncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının 36 (f=56) metafor oluşturdukları görülmektedir. Metaforlar incelendiğinde tiyatro dekoru, destekleyici, su, oyuncak, yemeğin baharatı, boya kalemleri metaforlarının ortak olarak yazıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Dramada Planlama Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Takvim ve saat (3), yol gösterici (3), su (3), olmazsa olmaz (3), kural (2), harita (2), pusula (2), yapboz parçası (2), güneş (1), ders planı (1), organizasyon yapmak (1), ışık (1), reçete (1), bina (1), ana öge (1), yağmur (1), düzen (2), zaman (1), yapıtaşı (1), sınıf listesi (1), nefes (1), komedi filmi (1), kural (1), daha verimli hale getiren (1), liste (1), proje (1), kitabın kapak arkası yazısı (1), lamba (1), sınıf (1), çok seçenekli bir yol (1), elektrik devresi (1), kumanda (1), çarklar (1), futbolda soyunma odası sohbeti (1), çerçeve (1), çember (1), bir grubun sıra olması (1), yaratıcılık (1), sıkıcı (1), zemin (1), belli bir çizgi (1), boş (1)	55	42
Sınıf Öğretmenliği	Yol gösterici (3), senaryo (4), tarif (2), takvim ve saat (2), hayat (3), yol (1), kompozisyon (1), harita (1), su (1), düzen (2), altın bilezik (1), ders planı (1), bel kemiği (1), klavuz (2), hava (1), evrak (1), esnek kanunlar (1), pusula (1), evin temeli (1), damarlar (1), buz (1), trafik kuralları (1), kararlar (1), boş bir ders (1), iskelet (1), hayal (1), çamaşır makinesi (1), mevsim (1), numaralı gözlük (1), boş (5)	44	30

Dramada planlama kavramına ilişkin olarak Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının 30 (f=44), ve Okul öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının 42 (f=55) metafor oluşturdukları görülmektedir. Metaforlar incelendiğinde takvim ve saat, yol gösterici, su, pusula, harita, düzen metaforlarının her iki grup tarafından ortak olarak yazıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Drama İçinde Oyun Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Eğlence (6), hayal gücü (3), hayatın kendisi (3), çocuk (2), şeker (2), öğretmen (2), nefes (2), drama (2), çocuk (1), ısınma (1), olay ve merak (1), deşarj zamanı (1), anafikir (1), teneffüs (1), gıda (1), anne sesi (1), ödül (1), çikolata (1), renkli sahne (1), oyuncak (1), su (1), büyüklerin içindeki çocuk (1), şekerleme (1), oyun hamuru (1), eğlendiren palyaço (1), mola (1), hayatı canlandırma (1), filmlerdeki ders sahneleri (1), radyatör (1), jenerik (1), jeneratör (1), elmanın iki yarısı (1), futbol (1), arkadaş (1), alt dal (1), giysiler (1), lunapark (1), menü (1), rahatlama (1), sürpriz yumurta (1)	55	41
Sınıf Öğretmenliği	Eğlence (3), ısınma (2), tuz (2), pamuk şekeri (2), ders planı (2), yaşam (3), sahne (2), ayak (1), kan (2), gökkuşağı (1), güdüleyici (1), ana karakter (1), tatil (1), müzik (1), saat (1), rüzgar (1), saklambaç (1), çiçek (1), eğitici etkinlik (1), gömleğin düğmesi (1), oksijen (1), bulmaca (1), egzersiz (1), mutluluk (1), sokak oyunları (1), başlangıç (1), çocuk (1), anahtar (1), bahar (1), rüya içinde rüya (1), oyun hamuru (1), boş (6)	47	32

Dramada oyun kavramına ilişkin olarak Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının 32 (f=47), ve Okulöncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının 41 (f=55) metafor oluşturdıkları görülmektedir. Metaforlar incelendiğinde eğlence, ısınma, çocuk, oyun hamuru metaforlarının ortak olarak yazıldığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturdıkları metaforlar incelendiğinde; oyunu bir eğlence (f=9) olarak gördükleri belirlenmiştir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Drama Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Canlandırma Aracı Olması	Oyun (23), tiyatro (9), maske (1), ruh kazandırmak(1), iletişim (1), özgürlük (1), içindeki cevheri göstermek (1), farklı kişilikler (1), kendini bulma (1), düşünce (1)	40	10
Yaşamı Yansıtan Olması	Hayat (28), ayna (3), gökkuşağı (2), dünya (2), insan (2), deneyim (1), çocuk (1)	39	7
İfade Aracı Olması	Stres aracı (1), nabız (1), enerji (1), kitap (1), spor (1), terapi (1), karşı cinse açılmak (1)	7	7
Nesne/Yemek/ Bitki Olması	Yosun (1), çiçek (1), papatya (1), ağaç (1), çikolata (1), yemek (1), su (1)	7	7
Hayal Dünyası Olması	Yaratıcılık (2), hayal dünyası (1), hayal bahçesi (1), hayal (1)	5	4
Öğretim Aracı Olması	Yöntem (1), ders (1), öğretmen (1), simülasyon (1)	4	4

Tablo 7’de görüldüğü gibi; dramaya yönelik metaforlar, “canlandırma aracı olması (f=40)”, “yaşamı yansıtan olması (f=39)”, “rahatlama aracı olması (f=9)”, “nesne/yemek/bitki olması (f=7)”, “hayal dünyası olması (f=5)” ve “öğretim aracı olması (f=4)” şeklinde kategorilendirilmiştir.

Dramanın canlandırma aracı olması kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak dramanın oyun ve tiyatro olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Drama oyun gibidir. Çünkü bir anda bir durum üzerine gelişir ve kişiler bulunduğru role hazırdır ve hemen role girer.” (SK4)

“Drama tiyatro gibidir. Çünkü etten-kemiktendir. Mesaj araçlar olmadan direk izleyiciye geçer.” (SE3)

Yaşamı yansıtan bir araç olması açısından dramanın benzetildiği metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak dramının hayat, ayna, dünya ve insan olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Drama hayat gibidir. Çünkü konusu, işleyişi hayatın her alanından yardım olarak gerçekleştirilebilir.” (SE11)

“Drama ayna gibidir. Çünkü kişinin girdiği rolü yansıtır.” (OK56)

Dramanın ifade aracı olması kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak dramının stres aracı ve nabız olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade şu şekildedir:

“Drama nabız gibidir. Çünkü bazen gerilim, bazen hüznü vardır. Gerilimde nabız yükselir. Hüznünde farklılaşır. O yüzden drama nabız gibidir. Her an yükselip durabilir.” (SK15)

Dramanın nesne/yemek/bitki olması kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak dramının yosun, çiçek, papatya olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade verilmiştir:

“Drama papatya gibidir. Çünkü nasıl ki papatyanın bütün yaprakları aynı değil fakat birlikte bir düzen bir bütün oluşturuyorsa, drama da barındırdığı unsurlarla bir bütün oluşturur.” (SK17)

Hayal dünyası olarak dramayı betimleyen metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak dramının yaratıcılık, hayal dünyası ve hayal bahçesi olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Drama yaratıcılık gibidir. Çünkü herkes duygularını, davranışlarını kendine özgü bir şekilde canlandırabilir.” (OK57)

“Drama hayal bahçesi gibidir. Çünkü burada herşey hayal gücüne bağlıdır. Bu bahçe sınırsız hayal gücüyle donatılmıştır.” (OK65)

Öğretim aracı olarak drama kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak dramının yöntem, ders, öğretmen ve simülasyon olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Drama yöntem gibidir. Çünkü çok etkili bir öğretim basamağıdır.” (SK19)

“Drama simülasyon gibidir. Çünkü gerçek hayatta yapılamayacak şeyleri yapmamızı, gidilemeyecek yerlere gitmemizi sağlar.” (OK101)

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Dramada Öğretmen Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Lider Olarak	Yol gösterici (21), koro şefi (14), yönetmen (13), lider (11), rehber (4), oyun kurucu (4), pusula (3), güneş (2), ışık (2), navigasyon (1), eğitici (1), ilham (1), deniz feneri (1), rol model (1), hakem (1), müdür (1), kaptan (1), araştırmacı (1), mum (1), sihirli değnek (1)	85	20
Nesne/Bitki Olarak	Levha (3), kitap (2), ağaç (2), çeşme (1), fidan (1), harita (1), lamba (1), ocak (1)	12	8
Öğrenci Olarak	Seyirci (2), arkadaş (2), gözlemci (1), öğrenci (1)	6	4
Karar Verici Olarak	Çömlekçi (1), heykeltıraş (1), patron (1), başrol (1), beyin (1), bilgi kutusu (1)	6	6
Doğa Unsuru Olarak	Rüzgar (1), yağmur (1)	2	2

Dramanın öğelerinden öğretmen kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar, “lider olarak (f=84)”, “nesne/ bitki olarak (f=13)”, “öğrenci olarak (f=6)”, “karar verici olarak (f=6)” ve “doğa unsuru olarak (f=2)” şeklinde kategorilendirilmiştir.

Dramada lider olarak öğretmen kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak öğretmenin yol gösterici, koro şefi, yönetmen, lider, rehber, oyun kurucu, pusula, güneş ve tiyatro olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Dramada öğretmen yol gösterici gibidir. Çünkü öğrencilerin ne yapması gerektiğini olduğu gibi göstermek yerine, ipuçları veya örnekler verir.” (SK33)

“Dramada öğretmen orkestra şefi gibidir. Çünkü drama her ne kadar sergilenenlerin yaratıcılığını gerektirse de uyumu ve düzeni sağlayan kişi öğretmendir.” (SK13)

Nesne/bitki unsuru olarak öğretmenin dramadaki rolünü betimleyen metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak öğretmenin levha, kitap ve ağaç olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek aşağıdadır:

“Dramada öğretmen levha gibidir. Çünkü öğrencilere yol gösterir, onları yönlendirir.” (SE1)

Dramada öğrenci olarak öğretmen kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak öğretmenin seyirci ve arkadaş olarak tanımlandığı tespit edilmiştir. Bu

sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade “*Dramada öğretmen arkadaş gibidir. Çünkü bilgi vermek için yer almaz. Katılır, gerekirse yönlendirir.*” (SK23) olarak verilebilir.

Dramada karar verici unsur olarak öğretmen kategorisini içeren metaforlara bakıldığında çömlekçi, heykeltraş ve beyin ifadelerini kullandıkları saptanmıştır. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade verilebilir:

“*Dramada öğretmen çömlekçi gibidir. Çünkü bizi farklı kalıplara sokup şekillendirir.*” (SE26)

Doğa unsuru olarak dramada öğretmen rüzgar ve yağmur olarak ifade edilmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade de “*Dramada öğretmen yağmur gibidir. Çünkü öğretmen öğrencilerine anlatır ve öğrenciler bilgili olarak dramaya devam ederler.*” (OK47) olarak verilebilir.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Dramada Öğrenci/Çocuk Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Meslek Olarak	Oyuncu (23), kaşif (2), şair (1), işçi (1), stajer öğretmen (1), yönetici (1), kaptan (1), senarist (1), yönetmen (1)	32	9
Nesne Olarak	Hamur (12), oyuncak (2), kil (1), boş bardak (1), merdiven (1), herşeye yatkın obje (1), rengarenk sır küpü (1), kalıp (1), boş bir levha (1), piyon (1), düşünce kutusu (1)	22	11
Doğa Unsuru Olarak	Çiçek (4), fidan (2), yaprak (2), su (2), ağaç (1), tohum (1), ayçiçeği (1), çilek (1), dünya (1), yıldız (1), gökkuşağı (1), aç bir kurt (1), araba farı görmüş tavşan (1)	19	13
Vücudun Bir Bölümü Olarak	İskelet (1), kalp (1), beyin (1), deri (1), yüz ifadeleri (1), uzuvlarımızdan biri (1)	6	6
Bir Birey Olarak	Yolcu (2), her duruma hazır kişi (1), eğitilen kişi (1), bebek (1), tüm insanlar (1)	6	5
Duygu Olarak	Hayal (2), duygu (2), neşe (1)	5	3
Diğer	Herşey (1), fabrika (1), renkler (1), tuzsuz yemek (1), yemeğin ana maddesi (1)	5	5

Dramada öğrenci/çocuk kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar, “meslek olarak (f=32)”, “nesne olarak (f=22)”, “doğa unsuru olarak

(f=19) ", "vücudun bir bölümü olarak (f=6)", "bir birey olarak (f=6), "duygu olarak (f=5)" ve diğer (f=5) şeklinde kategorilendirilmiştir.

Dramada öğrenci/çocuk kavramını meslek olarak açıklayan metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak oyuncu, kaşif, şair ifadelerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

"Dramada çocuk/öğrenci oyuncu gibidir. Çünkü hayal gücü ve yaratıcılığını ortaya koyabilir." (OK57)

"Dramada çocuk/öğrenci şair gibidir. Çünkü hayata yeni anlamlar bulur, kendi bakış açısı ile hayatı anlamlandırmaya ve kendi içinde özümsemeye çalışır." (SK29)

Öğrenci/çocuğun dramada nesne unsuru olması kategorisini içeren metaforlara bakıldığında ağırlıklı olarak öğretmen hamur, oyuncak, kil, boş bardak olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

"Dramada çocuk/öğrenci hamur gibidir. Çünkü istediğimiz şekilde eğitebilir, şekil verebiliriz." (OK69)

"Dramada çocuk/öğrenci boş bardak gibidir. Çünkü ne doldurursan onu alır." (SE2)

Doğa unsuru olarak öğrenci/çocuk kategorisini içeren metaforlara bakıldığında çiçek, fidan, yaprak, su, ağaç, araba farı görmüş tavşan kavramlarının oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

"Dramada çocuk/öğrenci araba farı görmüş tavşan gibidir. Çünkü ilk zamanlarda ne yapacağını bilemez. Daha sonraki süreçte birlikte kendini bulur, sevimli ve akıllı bir tavşan olur." (SE1)

"Dramada çocuk/öğrenci su gibidir. Çünkü herhangi bir rol verildiğinde o rolün içine giren, onu canlandıran su gibi koyulduğu kabın şeklini alan maddedir." (SK15)

Öğrenci/ çocuğu vücudun bir bölümü olarak gören öğretmen adayları iskelet, kalp, beyin gibi metaforlar oluşturmuşlardır. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade "Dramada çocuk/öğrenci kalp gibidir. Çünkü öğrenciler olmadan drama canlandırılmaz." (OK70) olarak verilebilir.

Dramada öğrenci ve çocuğu bir birey olarak ele alan öğretmen adayları yolcu, her duruma hazır kişi metaforlarını kullanırken, duygu olarak çocuk kategorisinde hayal, neşe metaforlarını kullanmışlardır. Diğer kategorisinde ise öğrenci/çocuk herşey,

fabrika ve renkler olarak ifade edilmiştir. Bu sınıflandırmalara ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Dramada çocuk/öğrenci yolcu gibidir. Çünkü hayal dünyasında yol aldıkça gelişen, değişen ve yol alan kişidir.” (OK100).

“Dramada çocuk/öğrenci fabrika gibidir. Çünkü asıl oyunu oynayan odur. Sürekli bir şeyler üretir. Yeni malzemeler, materyaller ürettikçe drama güzelleşir.” (OK68).

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Dramada Aksesuar/Materyal Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Bütünlüyci Olarak	Destekleyici (7), yemeğin baharatı (7), tiyatro dekoru (5), kıyafet (3), pasta süsü (2), yemekten sonraki tatlı (2), takı (2), ana madde (1), makyaj (1), yardımcı fikir (1), elmanın iki yarısı (1), figüran (1), yardımcı araç (1), kurtarıcı (1), yayın akışı (1)	36	15
Doğa Unsuru Olarak	Su (5), gökkuşağı(2), dünya (2), çiçeği olmayan bitki (1), hava (1), oksijen (1)	12	6
Oyun/Oyuncak Olarak	Oyuncak (4), boya kalemleri (2), oyun zarı (1), puzzle (1), oyun hamuru (1), oyunun bir parçası (1), balon (1)	11	7
Soyut Düşünce Olarak	Sınırsız (2), estetik (1), hayal gücü (1), eğlence (1), güzellik (1), yaşamın kendisi (1)	7	6
Nesne/Araç Olarak	Saksı (1), evin perdesi (1), araç (1), can simidi (1), çöp konteynırı (1)	5	5
Vücutun Bir Bölümü Olarak	El-kol (1), deri (1), vücudun bir parçası (1)	3	3
Diğer	İlaç (1), şeker (1), ev (1), çocuk (1),	4	4

Tablo 10 incelendiğinde; dramanın öğelerinden aksesuar/materyal kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar, “bütünlüyci olarak (f=36)”, “doğa unsuru olarak (f=12)”, “oyun/oyuncak olarak (f=11)”, “soyut düşünce olarak (f=7)”, “nesne/araç olarak (f=5)”, “vücutun bir bölümü olarak (f=3)” ve diğer (f=4) şeklinde kategorilendirilmiştir.

Bütünlüyci olarak aksesuar/materyal kategorisi ağırlıklı olarak destekleyici, yemeğin baharatı, tiyatro dekoru ve kıyafet metaforlarını içermektedir. Bu sınıflandır-

maya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade *“Dramada aksesuar/materyal kıyafet gibidir. Çünkü nasıl ki kıyafetler olmayınca eksik kalınır. Dramada da aksesuarlar olmazsa süreç eksik olur.”* (SK13) olarak verilebilir.

Doğa unsuru olarak aksesuar/materyal kategorisini içeren metaforlara bakıldığında; ağırlıklı olarak su, çiçek, gökkuşağı, dünya metaforlarının yer aldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade verilmiştir:

“Dramada aksesuar/materyal çiçeği olmayan bitki gibidir. Çünkü çiçeksiz bitkiler de vardır ama ona güzellik ve estetik veren çiçektir.” (SK9)

Dramada oyun/oyuncak olarak aksesuar/materyal kategorisinde öğretmen adayları oyuncak ve boya kalemleri metaforlarını kullanmışlardır. Ayrıca soyut düşünce olarak aksesuar/materyali sınırsız, estetik ve hayal gücü metaforları ile açıklamışlardır. Öğretmen adayları dramada aksesuar/materyali nesne/araç olarak sakı, evin perdesi metaforlarıyla; vücudun bir bölümü olarak el-kol, deri metaforlarıyla; diğer kategorisinde ise ilaç, şeker metaforlarıyla açıklamışlardır. Bu sınıflandırmalara ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır:

“Dramada aksesuar/materyal boya kalemleri gibidir. Çünkü yapılan dramayı daha ilgi çekici, görsel anlamda daha güzel yapar.” (OK84)

“Dramada aksesuar/materyal sınırsız gibidir. Çünkü ne istersen onu gösterebilirsin. Bir materyali istediğin bir obje olarak kullanabilirsin.” (SK5)

“Dramada aksesuar/materyal toka gibidir. Çünkü dramayı saçı güzelleştirdiği gibi anlamlı kılar.” (SK6)

“Dramada aksesuar/materyal vücudumuzun derisi gibidir. Çünkü materyal olmadan yapılan drama eksiktir, hissizdir.” (OK69)

Tablo 11. Öğretmen Adaylarının Dramada Planlama Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Rehber Olarak	Takvim ve saat (5), senaryo (4), yol gösterici (4), harita (3), pusula (3), ders planı (2), klavuz (2), tarih (2), yol (1), liste (1), çerçeve (1), zaman (1), kitabın kapak arkası yazısı (1), organizasyon yapmak (1)	31	14
Birliktelik/Bütünlük Sağlayıcı Olarak	Hayat (3), olmazsa olmaz (2), proje (1), kompozisyon (1), sınıf (1), futbolda soyunma odası sohbeti (1), ana öge (1) çember (1), evin temeli (1), yapıtaşı (1),	13	11
Kurallar Dizini Olarak	Düzen (4), Kural (2), trafik kuralları (1), esnek kanunlar (1), kararlar (1), bir grubun sıra olması (1), sınıf listesi (1)	11	7
Doğa Unsuru Olarak	Su (4), hava (1), buz (1), mevsim (1), ışık (1)	8	5
Nesne Olarak	Numaralı gözlük (1), evrak (1), altın bilezik (1), elektrik devresi (1), kumanda (1), çark (1), çamaşır makinesi (1)	7	7
Vücutun Bir Bölümü Olarak	İskelet (1), damar (1), belkemiği (1), nefes (1)	4	4
Diğer	Çok seçenekli yol (1), herşeyin başlangıcı (1), olması gereken (1), boş bir ders (1), hayal (1)	5	5

Dramanın öğelerinden planlama kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar, “rehber olarak (f=31)”, “birliktelik/bütünlük sağlayıcı olarak (f=13)”, “kurallar dizini olarak (f=12)”, “doğa unsuru olarak (f=8)”, “nesne olarak (f=7)”, “vücutun bir bölümü olarak (f=4)” ve diğer (f=5) şeklinde kategorilendirilmiştir.

Dramada rehber olarak planlama kategorisi ağırlıklı olarak takvim ve saat, senaryo, yol gösterici, harita, pusula metaforlarını içermektedir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade verilmiştir:

“Dramada planlama takvim ve saat gibidir. Çünkü ne kadar iyi planlarsak o kadar düzenli gider.” (SK34)

Birliktelik/bütünlük sağlayıcı olarak planlama kategorisini içeren metaforlara bakıldığında; ağırlıklı olarak hayat, olmazsa olmaz, proje, futbolun soyunma odası

sohbeti ve kompozisyon metaforlarının yer aldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade de *“Dramada planlama futbolun soyunma odası sohbeti gibidir. Çünkü her şey orada oluşturulup her oyuncu gaza getirilerek sahaya sürülür.”* (OK90) şeklinde verilmiştir.

Dramada kurallar dizini olarak planlama kategorisinde düzen, kural, trafik kuralları metaforları oluşturulmuştur. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade şu şekildedir:

“Dramada planlama trafik kuralları gibidir. Çünkü kargaşayı önler. Düzenli hale getirir.” (SK16)

Doğa unsuru olarak planlamayı öğretmen adayları su, hava, buz gibi metaforlarla açıklamışlardır. Ayrıca öğretmen adayları nesne olarak planlamayı numaralı gözlük, evrak ve altın bilezik metaforlarıyla; vücudun bir bölümü olarak iskelet, damar, belkemiği metaforlarıyla ve çok seçenekli yol ve her şeyin başlangıcı metaforlarıyla da diğer kategorisinde ele almışlardır. Bu sınıflandırmalara ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır.

“Dramada planlama su gibidir. Çünkü nasıl bir insanın yaşaması için su gerekiyorsa, dramanın olması için de planlama şarttır.” (OK67)

“Dramada planlama altın bilezik gibidir. Çünkü çok değerlidir. Bu sayede iyi bir drama gerçekleştirilir.” (SK1)

“Dramada planlama belkemiği gibidir. Çünkü iyi plan yapılmazsa drama etkili ve verimli olmaz.” (SK5)

Tablo 12. Öğretmen Adaylarının Dramada Oyun Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f	Metafor Adedi
Eğlence Aracı Olarak	Eğlence (9), oyun hamuru (2), ödül (1), tatil (1), sokak oyunları (1), eğlendiren palyaço (1), saklambaç (1), lunapark (1), futbol (1), egzersiz (1), mutluluk (1), güdüleyici (1), Drama (1), bulmaca (1), eğitici etkinlik (1), teneffüs (1), müzik (1), deşarj zamanı (1), mola (1)	28	19
Tiyatro/Drama Bileşenleri Olarak	Isınma (3), hayal gücü (3), sahne (2), ders planı (1), jenerik (1), olay ve merak (1), alt dal (1), filmlerdeki desr sahneleri (1), anafikir (1), hayatı canlandırma (1), giysiler (1),başlangıç (1)	17	12
Yemek Olarak	Şeker (2), pamuk şekeri (2), tuz (2), gıda (1), su (1), çikolata (1), sürpriz yumurta (1)	10	7
Bir Birey Olarak	Çocuk (2), öğretmen (2),elmanın iki yarısı (1), arkadaş (1), büyüklerin içindeki çocuk (1),	7	5
Doğa Unsuru Olarak	Rüzgar (1), çiçek (1), oksijen (1), bahar (1), gökkuşağı (1)	5	5
Nesne Olarak	Anahtar (1), radyatör (1), saat(1), gömleğin düğmesi (1)	4	4
Vücudun Bir Bölümü	Kan (2), ayak (1), anne seti (1)	4	3
Diğer	Yaşam (3), rüya içinde rüya (1)	4	2

Dramanın öğelerinden oyun kavramına yönelik olarak öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar, “eğlence aracı olarak (f=28)”, “tiyatro/drama bileşenleri olarak (f=17)”, “yemek olarak (f=10)”, “bir birey olarak (f=7)”, “doğa unsuru olarak (f=5)”, “nesne olarak (f=4)”, “vücudun bir bölümü olarak (f=4)” ve diğer (f=4) şeklinde kategorilendirilmiştir.

Dramada eğlence aracı olarak oyun kategorisi ağırlıklı olarak eğlence, oyun hamuru, ödül, tatil ve sokak oyunları metaforlarını içermektedir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifade “*Drama içinde oyun eğlence gibidir. Çünkü dramanın içinde çocuk dünyasını yaşar ve eğlenir.*” (OE78) olarak verilebilir.

Tiyatro/drama bileşenleri olarak oyun kategorisini içeren metaforlara bakıldığında; ağırlıklı olarak ısınma, hayal gücü, sahne, ders planı metaforlarının yer aldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmaya ilişkin ortak özellikleri kapsayan ifade aşağıdaki örnekte verilmiştir:

“Drama içinde oyun ısırma gibidir. Çünkü dramaya geçmeden önce çocukları hazırlamak ve rahatlatmak için gerekir.” (SK16)

Dramada yemek olarak oyun kategorisinde çikolata, şeker, pamuk şekeri, tuz metaforları oluşturulmuştur. Bir birey olarak oyunu öğretmen adayları çocuk, arkadaş, öğretmen ve elmanın iki yarısı gibi metaforlarla da açıklamışlardır. Ayrıca öğretmen adayları doğa unsuru olarak oyunu numaralı rüzgar, çiçek, bahar ve oksijen metaforlarıyla; nesne olarak anahtar, radyatör, saat, gömleğin düğmesi metaforlarıyla ve kan, ayak ve anne sesi metaforlarıyla da vücudun bir bölümü kategorisinde ele almışlardır. Diğer kategorisinde ise yaşa ve rüya içinde rüya metaforları oluşturulmuştur. Bu sınıflandırmalara ilişkin ortak özellikleri kapsayan örnek ifadeler şunlardır.

“Drama içinde oyun çikolata gibidir. Çünkü çikolata bizi mutlu eder. Oynadığımız oyunlar da bizim neşemize neşe katar.” (OK68)

“Drama içinde oyun arkadaş gibidir. Çünkü dramanın gerçekleşmesi için el ele kol koladır.” (OK91)

“Drama içinde oyun bahar gibidir. Çünkü oyun her zaman sevinç getirir baharın gelişi gibi.” (SK18)

“Drama içinde oyun gömleğin düğmesi gibidir. Çünkü düğme gömleğin bir parçasıdır. Oyun da dramanın bir parçasıdır.” (SK9)

“Drama içinde oyun kan gibidir. Çünkü duyguları, anlatılmak isteneni taşır kan gibi.” (SE3)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, dramada öğretmen, öğrenci, oyun, planlama, materyal öğelerinin olumlu olarak değerlendirildiği saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının dramaya yönelik olumlu algılarının olduğu söylenebilir. Bu araştırmaya benzer olarak Çoban ve Çeçen (2013) Türkçe öğretmen adaylarının dramaya yönelik oluşturdukları metaforları inceledikleri araştırmalarında öğretmen adaylarının büyük kısmının dramaya yönelik olumlu ifadelerle sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Yine Gündoğan ve Ergenekon (2019) önlisans öğrencileriyle yaptıkları araştırmada da öğrencilerin dramaya yönelik olumsuz algılarının olmadığını belirlemişlerdir.

Öğretmen adaylarının dramaya yönelik oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, en çok hayat ve oyun metaforlarını oluşturdukları görülmektedir. Bu da dramanın tanımında bulunan yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların hayat ile ilişkilendirildiği şeklinde yorumlanabilir. Benzer olarak sınıf öğretmeni adayları ile yapılan çalışmalar dramanın yaşantı kaynaklı olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Kalyon ve Aksoy, 2017; Taş 2013; Yüksel, Akyol ve Şahin, 2016). Bu durum dramanın çocukları hayata hazırladığını, onların problem çözme becerilerini desteklediğini ve yaparak yaşayarak

öğrenmelerinde etkin olmasını sağladığını göstermekte ve yapılandırmacı yaklaşımın ilkeleriyle örtüşmektedir (Önder, 2002) .

Dramanın öğelerinden öğretmen kavramına yönelik oluşturulan metaforlar incelendiğinde, lider olarak öğretmenin yol gösterici metaforuyla açıklandığı görülmektedir. Drama süreci lider yönetimiyle yapılandırılan bir süreç olduğu için, lider metaforu öğretmenin yol gösterici olması ile ilişkilidir. Kalyon ve Aksoy (2017) da dramada öğretmenin “lider” rolünün vurgulandığı sonucuna ulaşmışlardır. Çetingöz (2014) okul öncesi öğretmenleriyle yaptığı araştırma sonucunda, drama etkinliklerine katılan öğretmenlerin liderlik kavramının dramanın ana öğelerinden biri olduğunu belirttiklerini saptamıştır. Toivanena, Komulainen ve Ruismäkia (2011) drama etkinlikleri sırasında öğretmenin bir katılımcı ve öğrenmeye hazır bir birey olması, yani sürecin içinde yer alan etkili bir lider olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Dramada öğrenci/çocuk kavramına yönelik oluşturulan metaforlar içerisinde en çok oyuncu metaforu oluşturulmuştur. Drama sürecinde öğrenci/ çocuk süreci yapılandıran yani oynayan kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda oluşturulan metafor öğretmen adaylarının drama sürecini doğru olarak algıladıklarını göstermektedir. Toivanena, Malkamäki, Ilvonenc ve Ruismäki (2015), sınıf öğretmeni adaylarının drama etkinlikleri sırasında çocuklar ile etkileşimlerinin iyi olduğu ve sınıf ortamının olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Dramada aksesuar/materyal, bütünleyici kategorisiyle en çok ifade edilmiştir. Yine dramanın tanımında materyal süreci tamamlayan öğelerden bir tanesi olarak yer almaktadır. Bu araştırma sonucu dramada materyalin önemini desteklemektedir.

Öğretmen adaylarının dramada planlamaya yönelik metaforları incelendiğinde en çok metaforun rehber olarak planlama kategorisinde oluşturulduğu belirlenmiştir. Planlanma süreci dramanın olmazsa olmaz bileşenleri olan ısınma, canlandırma, değerlendirme basamaklarının oluşturulmasında oldukça önemlidir. Yine bu sonuca göre de planlamanın rehber olarak planlama kategorisinde yer alması beklenen bir sonuçtur. Bu araştırma sonucuna benzer olarak yapılan bir çalışmada da, drama sürecinden çocukların etkili bir biçimde yararlanmasında, öğretmenlere rehberlik edecek ayrıntılı bir planlama yapmalarının ve bu plan üzerinde esneklik gösterecek süreçlere yer vermelerinin önemli olduğu saptanmıştır (Jindal-Snape, Vettrano & Wilson McDuff, 2011).

Dramada oyun, öğretmen adayları tarafından en çok eğlence metaforuyla ifade edilmiş ve öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar en çok eğlence aracı olarak oyun kategorisinde değerlendirilmiştir. Drama sürecinde, oyundan öğrenmenin yanısıra eğlenmek için yararlanılması da bu sonucu desteklemektedir. Alanyazında da dramanın rahatlatıcı olduğu, bireyin özgürlük ve eğlence gereksinimlerini giderdiği ifade edilmektedir (Glasser,1996; San, 2006). Ayrıca, Kilinc, Chapman, Kelley, Adams ve Millinger (2016), okul öncesi öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada dramanın ço-

cukların öğrenme süreçleri üzerinde önemli etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Drama bireylerin farklı bir dünyaya geçişini destekleyerek yaratıcılık, hayal gücü, kültürel farkındalık ve 21. Yüzyıl becerileri kapsamında kazandırılması hedeflenen tüm becerilere de katkı sağlamaktadır (Epeçan, 2013; Gündoğan, Arı ve Gönen, 2013; Kerekes ve King, 2010; Momeni, Khaki ve Amini, 2017). Tüm bu sonuçlar doğrultusunda; drama, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan bir konuyu doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak bir grupla lider eşliğinde oyunsu süreçlerden yararlanarak canlandırmalar yapma olarak tanımlanabilir. Bu tanım incelendiğinde; tanımda yer alan öğelerin öğretmen adayları tarafından doğru algılanması bu çalışmanın önemli bir bulgusudur. Bu sonuca ulaşmada öğretmen adaylarının bu dersi almış olmalarının önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Kalyon ve Aksoy (2017) da öğretmen adaylarının drama derslerinde edindikleri bilgilerin ve uygulamalar sırasında kazandıkları deneyimlerin ürettikleri metaforlar üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda; aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Temel eğitim öğretmen adaylarının dramaya yönelik algılarını derinlemesine incelemek amacıyla karma desende araştırmalar plânlanabilir.
- Temel eğitim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin dramaya yönelik algılarını karşılaştırmaya yönelik araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- ADIGÜZEL, Ö. (2009). Determination and comparison of German and Turkish participants' perceptions of creative drama through the metaphor method. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 25-37.
- ADIGÜZEL, Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- ADIGÜZEL, H. Ö. (2013). Türk eğitim sisteminde yaratıcı dramanın mevcut durumu ve gelişimi. *Journal of Education and Future*, 1(3), 97-104.
- ÇETİNGÖZ, D. (2014). Efficacy perceptions of pre-school teachers regarding their implementation of creative drama activities. *Elementary Education Online*, 13(2), 453-467.
- ÇOBAN, A. & Çeçen, M. A. (2013). Türkçe öğretmen adaylarının drama uygulamalarına ilişkin algıları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9 (4), 334-353.
- EPÇAÇAN, C. (2013). Opinions of class and subject matter teachers and candidate teachers on the effectiveness of creative drama in teaching activities. *Educational Research and Reviews*, 8(14), 1064-1075.
- ERASLAN, L. (2011). Sosyolojik metaforlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-22.
- FERREIRA, M. M., Smith, G. R. & Bosworth, K. (2001). Metaphors as images of school culture. *Journal of School Leadership*, 11(2), 78-97.
- FLEMING, M. (2017). *Starting drama teaching*. London: Routledge.

Temel Eğitim Öğretmen Adaylarının Dramaya İlişkin Metaforları

- FURMAN, L. (2000). In support of drama in early childhood education, again. *Early Childhood Education Journal*, 27(3), 173.
- GLASSER, W. (1996). Then and now. The theory of choice. *Learning*, 25(3), 20-22.
- GÜNDOĞAN, A., Arı, M. & Gönen, M. (2013). The effect of drama on the creative imagination of children in different age groups. *Hacettepe University Journal of Education*, 28(2), 206-220.
- GÜNDOĞAN, A., & Ergenekon, E. (2019). "Drama is life" a metaphor analysis study. *Kastamonu Education Journal*, 27(4), 1777.
- HANSEN, T. D. (2004). A poetics of teaching. *Educational Theory*, 52(2), 119-142.
- HEATHCOTE, D. & Wagner, B. (1990). *Drama as a learning medium*. (6. baskı). London: Stanley Thornes Publishers Ltd
- JINDAL-SNAPE, D., Vettraino, E., Lowson, A., & McDuff, W. (2011). Using creative drama to facilitate primary-secondary transition. *Education 3-13*, 39(4), 383-394.
- KALYON, D. Ş., & Aksoy, P. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının "drama" kavramına ilişkin algıları: Bir metafor çalışması. *SDU International Journal of Educational Studies*, 4(2), 110-126.
- KARADAĞ, E., & Çalışkan, N. (2006). İlköğretim birinci kademesi öğrencilerinin drama yöntemine karşı tutumlarının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 45-57.
- KEREKES, J., & King, K. P. (2010). The king's carpet: Drama play in teacher education. *International Journal of Instruction*, 3(1), 39-60.
- KILINC, S., Chapman, K., Kelley, M. F., Adams, K., & Millinger, J. (2016). Teachers' reconceptualization of children's identities and abilities through researched based drama professional development. *International Journal of Education & the Arts*, 17(22), 1-21.
- MORGAN G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. G. Bulut (Çev.). İstanbul: BZD Yayıncılık.
- MILES, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition). U.S.A.: SAGE Publications.
- MOMENI, S., Khaki, M. & Amini, R. (2017). The role of creative drama in improving the creativity of 4-6 years old children. *Journal of History and Art Research*, 6(1), 617-626.
- OĞUZ, A. (2019). Drama. T. Erdoğan (Ed.). *Okulöncesiinden ilköğretime kuramdan uygulamaya drama*. 4. Baskı, (s. 1-17). Ankara: Eğiten Yayınevi.
- ÖNDER, A. (2002). *Yaşayarak öğrenmek için eğitici drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- SABAN, A., & Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (1. Baskı), Ankara: Anı Yayınları.
- SAN, İ. (1993). Sanatta yaratıcılık, oyun, drama. A. Ataman (Ed.) *Yaratıcılık ve eğitim* (s.69-99). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- SAN, İ. (2006). Tiyatroya rağmen yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 6-15.

- TAŞ, A. M. (2013). Metaphors: The elementary school teacher candidates come up with relation to the concept of "drama". *Creative Education*, 4(7), 440-445.
- TOIVANENA, T., Komulainen, K. & Ruismäki, H. (2011). Drama education and improvisation as a resource of teacher student's creativity. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12, 60-69.
- TOIVANENA, T., Malkamäki, R., Ilvonenc, J. & Ruismäki, H. (2015). The class-room climate in drama lessons taught by teacher trainees. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 171, 1135- 1141.
- YILDIRIM, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seckin Yayınları.
- YÜKSEL, A., Akyol, T. & Şahin, B. F. (2016) . Öğretmen adaylarının dramaya ilişkin algılarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 53, 413-432.
- YÜKSEL, A., Akyol, T., & Şenol, F. B. (2019). Evaluation of perceptions of preschool education teacher candidates towards drama. *Electronic Turkish Studies*, 14(1), 873-891.